

УДК 316.3:339

Ткачук Ю. В., ПНПУ ім. К.Д.Ушинського

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО І ЄС: ВЗАЄМООБУМОВЛЕНІСТЬ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

В статті розглядаються інтеграційні процеси, які сьогодні формують стратегічні інтереси різних країн та їх об'єднань. Аналізується транскордонне співробітництво як інструмент вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів в рамках ЄС.

Ключові слова: інтеграційний рух, європейська інтеграція, євроінтеграційний вектор, євро регіон, транскордонне співробітництво.

Світовий політичний простір завжди привертав значну увагу як науковців, так і політиків-практиків у зв'язку його невизначеності та неодноректорності. Інтеграційні процеси сьогодні формують стратегічні інтереси різних країн та їх об'єднань. Інтеграційний поступ найбільш європейських країн та їх об'єднання у ЄС викликав значний інтерес сусідніх країн, які не були його членами. По мірі розвитку європейського інтеграційного об'єднання і виявлення його переваг, інтерес з боку сусідів зростає, як і їх бажання отримати повноцінне членство. І у теперішній час, незважаючи на значні труднощі та навіть ризики розпаду, ЄС є конгломератом, куди прагнуть ті, хто не в ньому. І Україна не є виключенням.

З особливою гостротою проблема загальноєвропейських цінностей активізувалася після прийому нових десяти членів у 2004 році через те, що жителям країн Східної Європи, які перебували майже півстоліття в ціннісному просторі колишнього СРСР, було важко освоювати ціннісно-смісловий тезаурус Центральної Європи.

У зв'язку з цим активізувалися як соціально-економічного, так і культурного поля Європи. Для Європейської інтеграції характерні взаємопов'язані процеси поглиблення інтеграції та розширення географічних меж. Україна була і продовжує бути головним об'єктом пильної уваги ЄС, враховуючи її географічне становище та могутній потенціал. Новий етап розширення та входження до складу ЄС нових членів поставив перед об'єднанням проблему перспектив подальших відносин з новими транскордонними сусідами, в тому числі з Україною. На превеликий жаль, незважаючи на те, що ще у 2007-2008 рр. велися переговори між Україною і ЄС про укладання Угоди про Асоціацію, насамперед, економічну інтеграцію, у листопаді 2013 року українська влада в односторонньому порядку вирішила відмовитися від підписання угоди. Після подій Євромайдану, у 2014 році така Асоціація була підписана.

У той же час для вступу до ЄС країна-кандидат повинна відповідати Копенгагенським критеріям, прийнятим у 1993 році, які стосуються дотримання демократичних принципів, прав та свобод людини, правової держави і наявності конкурентоспроможної ринкової економіки, а також спільних правил та стандартів ЄС.

Стратегією створення об'єднаної Європи як єдиного політичного та символічного (культурного) утворення передбачалося досягнення соціально-економічної стабільності й безпеки в регіоні. Важливим аспектом культурної класової стратегії європейської інтеграції стала ідея європейського громадянства. Це свідчило про орієнтацію суспільної свідомості на формування європейської ідентичності як цивільного типу національної ідентичності [1, с. 295].

Постмодерністський ЄС пропонує свій образ кооперативної імперії, загальної свободи і загальної безпеки, без етичного домінування і централізованого абсолютизму, до яких тяжіли колишні імперії, але також і етнічної винятковості – відмітної ознаки національної держави.

Відповіддю ЄС на нові заклики стало послання Європейської комісії Ради ЄС та Європарламенту «Ширша Європа – Сусідство: нові рамки відносин з нашими східними та південними сусідами». До цього документу запропоновано нові програми та нова схема використання нових та діючих програм «сусідства», під які підпадають Росія, «Західні нові незалежні держави» (Україна, Молдова, Білорусь) та країни Південного Середземномор'я (Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Лівія, Палестинська Автономія, Сирія, Туніс).

Водночас позиціювання України як держави з незалежною зовнішньою політикою, виходячи з її практичної можливості забезпечувати свою присутність на міжнародній арені, майже неможливо.

З одного боку, Україна сама потребує того, що вимагає від неї Захід – посилення демократії, розбудови ринкової економіки, незалежної судової системи, забезпечення свободи ЗМІ, вільного волевиявлення громадян. З іншого – агресія Росії, активізація зусиль для залучення України до Євразійських структур та намагання послабити Українську державу. В зв'язку з цим змінюється контекст взаємостосунків Україна – ЄС. Однак слід чітко розрізняти два поняття: проведення символічної політики та виконання умов вступу до Євросоюзу.

Так, Україну почали позитивно сприймати в демократичному світі, але не слід забувати, що сьогодні лише закладаються передумови нової моделі держави і суспільства, і при цьому багато що залежить від волі як правлячої еліти, так і всього українського народу. Україна має відповідати копенгагенським критеріям, які передбачають стабільність установ, що гарантують демократію, верховенство права, забезпечення прав людини, повагу і захист прав меншин, ринкову економіку. Окрім цього, вона має взяти на себе зобов'язання, які випливають із членства ЄС. Так, Україна стала учасницею значної кількості важливих міжнародних договорів.

Визначення геополітичних інтересів України потребує врахування складної системи інтересів різних країн, розкладу сил – економічних, політичних, військових у кожному з регіонів світу. Особливо це стосується найближчих сусідів України і потуг глобального значення, що прагнуть знайти власні інтереси в Україні, або самі становлять для неї особливий інтерес.

Пріоритетність відносин з Європейським світом визначається насамперед національними інтересами України, яка прагне інтегруватися в Європейські структури не за будь-яку ціну, а за урахуванням усіх можливих наслідків для зовнішньої та внутрішньої політики країни [3, с. 50].

Європейська інтеграція є феноменом, який всебічно розвивається, поширюється і вдосконалюється. І цей напрямок є своєчасним для подальшого становлення України як самостійної, незалежної, європейської країни.

Чотири системні перемінні – світова економічна криза, ріст нових центрів сили, агресивна політика Росії, відверте протистояння між Заходом і Росією, а також зростання військової потуги США є не другорядними питаннями.

Геополітичним пріоритетом і стратегічним завданням зовнішньополітичного курсу України є її розвиток як незалежної суверенної держави сучасного світу за умов збереження її національних цінностей, захисту економічного та політичного суверенітету власної соціально-культурної ідентичності, а також намагання припинити агресію Росії і зберегти соборність країни.

Цей інтерес стає сьогодні загальновизнаним як в Україні, так і у світі. Його реалізація є головною передумовою забезпечення безпеки європейського політичного простору.

Очевидно, що й для Європейських країн Україна є потенційним партнером і не лише з політичної точки зору, як важливий фактор формування системи колективної безпеки на континенті, а і з економічної – як великий споживчий ринок, джерело відносно дешевої робочої сили, як країна з невикористаним повною мірою інтелектуальним, науково-технічним і виробничим потенціалом.

Ключовими критеріями, що впливають на роль нашої держави в новітній європейській спільноті, мають бути: відкрите громадянське суспільство, ефективне функціонування ринкової економіки, верховенство права, громадянський демократичний контроль над військовою сферою, послідовність і передбачуваність у зовнішній політиці [4, с. 43].

Інтеграція України до Європейського Союзу є одним з її основних зовнішньополітичних пріоритетів. У зв'язку з визначенням України основної мети – інтеграції до Європейського Союзу, включаючи членство в цьому міжнародному об'єднанні, – важливим завданням є приведення українського законодавства у відповідність до прав Європейського Союзу. Це

трансграничное сотрудничество как инструмент выравнивания социально-экономического развития регионов в рамках ЕС.

Ключевые слова: *интеграционное движение, европейская интеграция, евроинтеграционный вектор, евро регион, трансграничное сотрудничество.*

Тkachuk Y.V. *Cross-border cooperation and the EU: interconditionality between integration processes.*

The author examined integration processes, which are forming strategic interests of different states and its associations. It was analysed cross-border cooperation as a tool of balancing between social and economic development of regions within the EU.

Keywords: *integration motion, European integration, EU integration vector, Euroregion, cross-border cooperation.*